

VEREJNÝ OCHRANCA PRÁV DOSIAHOL ZRUŠENIE POKÚT PRE ČLOVEKA BEZ DOMOVA. DOSTAL ICH NEZÁKONNE, ZA PORUŠENIE ZÁKAZU VYCHÁDZANIA POČAS NÚDZOVÉHO STAVU V ČASE PANDÉMIE OCHORENIA COVID-19

Bratislava 19. marca 2024

Verejný ochranca práv Róbert Dobrovodský v roku 2023 riešil posledný zo série podnetov týkajúcich sa pokutovania ľudí bez domova za porušenie zákazu vychádzania počas núdzového stavu v čase pandémie ochorenia COVID-19. Tí sa obracali ešte na jeho predchodkyňu profesorku Máriu Patakyovú.

Dve pokuty od bratislavskej polície po 100 EUR

Podávateľovi podnetu boli v roku 2021 Okresným riaditeľstvom Policajného zboru Bratislava I – Obvodným oddelením Staré Mesto – stred dvakrát uložené pokuty za porušenie zákazu vychádzania. Každá pokuta bola vo výške 100 EUR.

Pokuta v hrubom rozpore so zákonmi

Preskúmaním podnetu verejný ochranca práv zistil, že obe rozhodnutia vydané v priestupkovom konaní boli vydané v hrubom rozpore so zákonmi. V čase uloženia oboch pokút totiž porušenie zákazu vychádzania v čase núdzového stavu síce bolo porušením právnej povinnosti, no nešlo o priestupok. Za porušenie tohto zákazu nebolo možné uznať osobu vinnou zo spáchania priestupku a uložiť jej pokutu.

Porušenie zákazu vychádzania nebol priestupok

Skutková podstata priestupku podľa zákona o civilnej ochrane, ktorej sa mal dopustiť podávateľ, totiž porušenie zákazu vychádzania, podľa ústavného zákona o bezpečnosti štátu, vôbec nedefinovala ako priestupok. Z dôvodu ich trestnoprávnej povahy sa však v prípade priestupkov uplatňujú rovnaké zásady, ako v oblasti trestného práva. Uznať niekoho vinným zo spáchania priestupku je tak možné len vtedy, ak zákon určité protiprávne konanie presne vymedzuje a definuje ho ako priestupok.

Zákon o civilnej ochrane vylučoval svoju aplikáciu

Zákon o civilnej ochrane navyše, v čase vydania oboch rozhodnutí o priestupkoch, vylučoval svoju aplikáciu vtedy, ak bol neskôr z rovnakého dôvodu vyhlásený núdzový stav podľa ústavného zákona o bezpečnosti štátu. Uvedený stav bol síce neskôr zmenený novelou zákona o civilnej ochrane

zákonom č. 9/2021 Z. z., ten však nadobudol účinnosť až po vydaní oboch rozhodnutí o priestupkoch podávateľa.

Polícia ignorovala, že sa osoba bez domova presúvala do útulku

Druhým dôvodom nezákonnosti oboch pokút bolo, že podávateľ navyše spíňal jednu z výnimiek zo zákazu vychádzania – bol osobou bez domova a v čase uloženia oboch pokút sa presúval do zariadenia poskytujúceho sociálne služby ľuďom bez domova. Touto skutočnosťou sa však policajti v priestupkovom konaní vôbec nezaoberali.

Presunom do útulku neporušil zákaz vychádzania

V danom prípade tak podávateľ nielenže nespáchal priestupok podľa zákona o civilnej ochrane, ale ani neporušil zákaz vychádzania podľa ústavného zákona o bezpečnosti štátu a naň nadväzujúcich uznesení vlády Slovenskej republiky účinných v tom čase.

V blokových konaniach nemožno preskúmať rozhodnutie mimo odvolacieho konania

V prípade právoplatných rozhodnutí orgánov verejnej správy, ktoré porušujú základné práva a slobody, prichádza do úvahy, ako jediné oprávnenie verejného ochrancu práv, odporúčenie preskúmania rozhodnutia mimo odvolacieho konania. Keďže išlo o rozhodnutia vydané v blokových konaniach, ktoré nie je možné preskúmať mimo odvolacieho konania, verejný ochranca práv podal Okresnej prokuratúre Bratislava I podnet na podanie protestu prokurátora proti oboim rozhodnutiam, s návrhom obe rozhodnutia zrušiť. Pre prípad, že by policajný orgán protestu prokurátora nevyhovelo, verejný ochranca práv navrhol, aby v takom prípade podal prokurátor proti oboim rozhodnutiam správnu žalobu na správnom súde. Verejný ochranca práv totiž obdobnými oprávneniami nedisponuje.

Zásah Okresnej prokuratúry Bratislava I

Prokurátorka Okresnej prokuratúry Bratislava I podnetu verejného ochrancu práv vyhovela a proti oboim rozhodnutiam podala protest prokurátora. Obvodné oddelenie Policajného zboru protestu prokurátorky vyhovel a obidve rozhodnutia o pokutách, ako nezákonné, zrušilo. V tomto prípade sa tak v súčinnosti s prokuratúrou podarilo účinne ochrániť základné práva osoby z vylúčeného sociálneho prostredia pred nezákonným výkonom verejnej moci.

„Nespochybnujem následky pandémie COVID-19 a ani to, že bolo potrebné prijať opatrenia na ochranu zdravia a života obyvateľov. Avšak všetky obmedzenia a zásahy do slobôd je potrebné vykonávať zákonne. To nebolo možné povedať o rozhodnutiach vydávaných v priestupkových konaniach voči človeku bez domova. Podľa môjho názoru boli rozhodnutia absurdné, keďže ľudia bez domova nemajú domácnosť, v ktorej by mohli zotrvať a neporušiť tak zákaz vychádzania. Okrem toho, tieto rozhodnutia boli vydané v hrubom rozpore so zákonmi. Už začiatkom devätnásteho storočia vyslovil nemecký právny vedec Paul Johann Anselm von Feuerbach myšlienku, že niet zločinu a trestu bez zákona (nullum crimen, nulla poena sine lege). Táto myšlienka je pretavená aj do slovenskej ústavy vo forme zákazu ukladania trestov bez opory v zákone. Preto ani človeka bez domova (podávateľa) nebolo možné v tom čase postihnúť pokutou. Jeho konanie nebol priestupok. Pokuta mu nemala byť

vôbec uložená. To boli dôvody, pre ktoré som skonštatoval, že Okresné riaditeľstvo Policajného zboru Bratislava I – Obvodné oddelenie Staré Mesto – stred vydaním rozhodnutí o priestupkoch a udelením pokút porušilo zákaz ukladania trestov bez opory v zákone podľa čl. 49 Ústavy SR a čl. 7 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Polícia taktiež porušila základné právo na inú právnu ochranu a na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Som rád, že prokurátorka Okresnej prokuratúry Bratislava I môjmu podnetu vyhoveľa a že polícia následne svoje dve rozhodnutia zrušila.“ uviedol verejný ochranca práv Róbert Dobrovodský.